

Prof. univ. dr. **Carmen-Silvia Paraschiv**

Drept procesual penal

Curs pentru master

1 Editura
Hamangiu
2024

CUPRINS

PARTEA GENERALĂ	1
------------------------	----------

CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROCESUL PENAL.

PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII PROCESUALE PENALE	3
§1. Scopul și principiile procesului penal	3
§2. Fazele procesului penal	5
§3. Dreptul procesual penal, ramură distinctă a sistemului de drept din România	7
§4. Normele juridice procesuale penale	9
§5. Aplicarea în timp și în spațiu a legii procesuale penale	11
§6. Organizarea instanțelor judecătorești și a Ministerului Public	14

CAPITOLUL AL II-LEA. ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ

ÎN PROCESUL PENAL	23
§1. Acțiunea penală	23
§2. Acțiunea civilă	25

CAPITOLUL AL III-LEA. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL

§1. Dispoziții generale	27
1.1. Noțiunea de participant în procesul penal	27
1.2. Succesorii, reprezentanții și substituții procesuali	28
§2. Competența în materie penală	31
2.1. Considerații introductive	31
2.2. Formele competenței	32
2.3. Competența funcțională, după materie și după calitatea persoanei a instanțelor judecătorești	38
2.4. Dispoziții speciale privind competența instanțelor judecătorești	41
2.5. Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară	46
2.6. Organele de urmărire penală și competența acestora	47
2.7. Incompatibilitatea. Abținerea și recuzarea	49
2.8. Strămutarea cauzelor penale	51

2.9. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei _____	52
§3. Părțile, subiecții procesuali principali și drepturile acestora _____	53
3.1. Noțiunea de parte sau subiect procesual _____	53
3.2. Suspectul și drepturile acestuia _____	53
3.3. Persoana vătămată și drepturile acesteia _____	53
3.4. Inculpatul și drepturile acestuia _____	54
3.5. Partea civilă și drepturile acesteia _____	56
3.6. Partea responsabilă civilmente și drepturile acesteia _____	59
§4. Avocatul. Asistența juridică _____	62
4.1. Asistența juridică. Aspecte organizatorice ale avocaturii _____	62
4.2. Asistența juridică facultativă și asistența juridică obligatorie _____	64
4.3. Drepturile și îndatoririle avocatului _____	65

CAPITOLUL AL IV-LEA. PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ

ȘI PROCEDEELE PROBATORII _____	67
§1. Reguli generale _____	67
§2. Audierea persoanelor _____	69
2.1. Reguli generale în materia audierii persoanelor _____	69
2.2. Audierea suspectului sau a inculpatului _____	70
2.3. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente _____	71
2.4. Audierea martorilor _____	72
2.5. Protecția martorilor _____	75
2.5.1. Protecția martorilor amenințați _____	75
2.5.2. Protecția martorilor vulnerabili _____	77
2.6. Confruntarea _____	78
§3. Identificarea persoanelor și a obiectelor _____	79
§4. Metode speciale de supraveghere sau cercetare _____	80
4.1. Supravegherea tehnică _____	81
4.2. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau a colaboratorilor _____	84
4.3. Livrarea supravegheată _____	86
§5. Conservarea datelor informatice _____	87
§6. Percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri _____	88
6.1. Ridicarea de obiecte și înscrisuri _____	89
6.2. Percheziția _____	89

§7. Expertiza și constatarea _____	92
7.1. Expertiza _____	92
7.2. Constatarea _____	95
§8. Înscrierile _____	96
§9. Comisia rogatorie și delegarea _____	98

CAPITOLUL AL V-LEA. MĂSURILE PREVENTIVE ȘI ALTE MĂSURI

PROCESUALE _____	99
§1. Noțiunea de măsură procesuală. Felurile măsurilor procesuale _____	99
§2. Măsurile preventive _____	100
2.1. Dispoziții generale _____	100
2.2. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale _____	103
2.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în procedura camerei preliminare _____	104
2.4. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății _____	105
2.5. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară _____	106
2.6. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecății _____	107
2.7. Înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive _____	108
2.8. Încetarea de drept a măsurilor preventive _____	110
2.9. Reținerea _____	111
2.10. Controlul judiciar _____	114
2.11. Controlul judiciar pe cauțiune _____	117
2.12. Arestul la domiciliu _____	118
2.13. Arestarea preventivă _____	122
2.14. Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicate minorilor _____	127
§3. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii _____	127
3.1. Măsurile asigurătorii _____	127
3.2. Restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare _____	130

CAPITOLUL AL VI-LEA. ACTE PROCESUALE ȘI ACTE

PROCEDURALE COMUNE	132
§1. Citarea, comunicarea actelor procedurale și mandatul de aducere	
de aducere	132
1.1. Citarea	132
1.2. Comunicarea actelor procedurale	132
1.3. Mandatul de aducere	133
§2. Termenele	133
§3. Cheltuielile judiciare	135
§4. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	136
4.1. Modificarea actelor procedurale	136
4.2. Îndreptarea erorilor materiale	136
4.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite	136
§5. Nulitățile	137
§6. Amenda judiciară	139
PARTEA SPECIALĂ	141
CAPITOLUL I. URMĂRIREA PENALĂ	143
§1. Definiție și limite	143
§2. Trăsăturile urmăririi penale	144
2.1. Lipsa publicității	144
2.2. Lipsa contradictorialității	145
2.3. Subordonarea ierarhică a organelor de urmărire penală	146
2.4. Caracterul preponderent al formei scrise	147
§3. Sesizarea organelor de urmărire penală	147
3.1. Moduri de sesizare	147
3.2. Plângerea prealabilă	148
§4. Conducerea și supravegherea activității organelor de cercetare penală de către procuror	150
4.1. Considerații prealabile	150
4.2. Obiectul supravegherii	151
4.3. Modalități de exercitare a conducerii și supravegherii	151
4.4. Dispozițiile date de procuror	153

4.5. Infirmary actelor procesuale sau procedurale _____	154
§5. Efectuarea urmării penale _____	155
5.1. Începerea urmării penale _____	155
5.2. Obligațiile organelor de urmărire penală _____	156
5.3. Aducerea la cunoștință a calității de suspect _____	157
5.4. Procedura audierii anticipate _____	158
5.5. Punerea în mișcare a acțiunii penale _____	159
5.6. Extinderea urmării penale sau schimbarea încadrării juridice _____	161
5.7. Suspendarea urmării penale _____	162
5.8. Clasarea și renunțarea la urmărirea penală _____	164
5.8.1. Precizări introductive _____	164
5.8.2. Clasarea _____	165
5.8.3. Renunțarea la urmărirea penală _____	167
5.9. Continuarea urmării penale la cererea suspectului sau a inculpatului _____	171
5.10. Terminarea urmării penale _____	173
5.11. Dispoziții privind efectuarea urmării penale de către procuror _____	174
5.12. Rezolvarea cauzelor și sesizarea instanței _____	176
§6. Reluarea urmării penale _____	180
6.1. După încetarea cauzei de suspendare _____	180
6.2. În caz de restituire _____	181
6.3. În caz de redeschidere a urmării penale _____	182
§7. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală _____	184
7.1. Dreptul de a face plângere _____	184
7.2. Plângerea împotriva măsurilor și actelor organelor de cercetare penală _____	185
7.3. Plângerea împotriva actelor procurorului _____	186
7.4. Plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteri în judecată _____	187

CAPITOLUL AL II-LEA. CAMERA PRELIMINARĂ	192
§1. Noțiune și obiect	192
§2. Durata procedurii în camera preliminară	193
§3. Măsurile premergătoare	193
§4. Procedura în camera preliminară	195
§5. Soluțiile judecătorului de cameră preliminară	197
§6. Contestația	199
CAPITOLUL AL III-LEA. DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND JUDECATA	200
§1. Noțiune	200
§2. Rolul instanței de judecată	200
§3. Limitele judecății	201
§4. Obiectul și locul desfășurării judecății	202
§5. Principiile specifice fazei de judecată	202
5.1. Oralitatea, nemijlocirea și contradictorialitatea	202
5.2. Publicitatea ședinței de judecată	204
§6. Citarea la judecată	207
§7. Compunerea instanței	210
§8. Judecata de urgență	213
§9. Asigurarea apărării	213
§10. Atribuțiile președintelui completului	214
§11. Strigarea cauzei și apelul celor citați	215
§12. Asigurarea ordinii și solemnității ședinței	216
§13. Pregătirea ședinței de judecată	217
§14. Măsurile preventive în cursul judecății	219
§15. Participarea procurorului la judecată	220
§16. Participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia	221
§17. Participarea celorlalte părți, a persoanei vătămate și a altor subiecți procesuali la judecată și drepturile acestora	223
§18. Suspendarea judecății	223
18.1. În cazul bolii grave de care suferă inculpatul	224
18.2. În cazul desfășurării procedurii de mediere	225
18.3. În caz de extrădare activă	226
§19. Notele privind desfășurarea ședinței de judecată	226
§20. Felul hotărârilor	227

CAPITOLUL AL IV-LEA. JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ	229
§1. Dispoziții generale privind judecata în primă instanță	229
§2. Obiectul și etapele judecării	230
§3. Începutul ședinței de judecată	232
3.1. Verificările pivoitoare la inculpat	232
3.2. Măsurile premergătoare privind martorii, experții și interpreții	232
3.3. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri	232
3.4. Propunerea de probe	233
§4. Cercetarea judecătorească obișnuită	235
4.1. Ordinea cercetării judecătorești	235
4.2. Audierea inculpatului și a coinculpaților	235
4.3. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente	236
4.4. Audierea martorului, expertului și interpretului	237
4.5. Renunțarea la probe și imposibilitatea administrării probelor	238
4.6. Prezentarea mijloacelor materiale de probă și amânarea pentru probe noi	239
4.7. Schimbarea încadrării juridice	239
4.8. Reluarea procedurii de cameră preliminară	240
4.9. Terminarea cercetării judecătorești	240
§5. Procedura în cazul recunoașterii învinuirii	241
§6. Dezbaterile	243
6.1. Ordinea în care se dă cuvântul	243
6.2. Ultimul cuvânt al inculpatului	244
§7. Deliberarea și hotărârea instanței	245
7.1. Soluționarea cauzei	245
7.2. Deliberarea și luarea hotărârii	245
§8. Reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor	247
§9. Rezolvarea acțiunii penale	247
9.1. Condamnarea	248
9.2. Renunțarea la aplicarea pedepsei	249
9.3. Amânarea aplicării pedepsei	250

9.4. Achitarea _____	251
9.5. Încetarea procesului penal _____	251
9.6. Alte dispoziții privind rezolvarea acțiunii penale _____	252
§10. Rezolvarea acțiunii civile _____	254
§11. Dispozițiile cu privire la măsurile preventive _____	256
§12. Hotărârea instanței _____	258
12.1. Structura hotărârii _____	258
12.2. Conținutul părții introductive _____	258
12.3. Conținutul expunerii _____	259
12.4. Conținutul dispozitivului _____	260
12.5. Minuta _____	263
§13. Redactarea, semnarea, pronunțarea și comunicarea hotărârii _____	263
13.1. Redactarea și semnarea hotărârii _____	263
13.2. Pronunțarea hotărârii _____	264
13.3. Comunicarea hotărârii _____	265
CAPITOLUL AL V-LEA. APELUL _____	266
§1. Noțiune _____	266
§2. Hotărârile supuse apelului _____	266
§3. Titularii apelului _____	267
3.1. Procurorul _____	268
3.2. Inculpatul _____	268
3.3. Partea civilă _____	269
3.4. Partea responsabilă civilmente _____	269
3.5. Persoana vătămată _____	270
3.6. Martorul, expertul, interpretul și avocatul _____	270
3.7. Orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămate nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței _____	270
§4. Termenul de declarare a apelului. Repunerea în termen _____	271
4.1. Termenul de declarare a apelului _____	271
4.2. Repunerea în termen _____	272
§5. Declararea, motivarea apelului și instanța la care se depune _____	273

§6. Renunțarea la apel _____	274
§7. Retragera apelului _____	275
§8. Efectele apelului _____	276
8.1. Efectul suspensiv _____	276
8.2. Efectul devolutiv și limitele sale _____	277
8.2.1. Limitele efectului devolutiv în funcție de persoana care a declarat apelul _____	277
8.2.2. Limitele efectului devolutiv în raport de persoana la care se referă declarația de apel _____	278
8.2.3. Limitele efectului devolutiv raportat la calitatea pe care o are în proces apelantul _____	278
8.3. Neagravarea situației în propriul apel (<i>non reformatio in peius</i>) _____	279
8.4. Efectul extensiv _____	280
§9. Judecarea apelului și soluțiile la judecata în apel _____	281
9.1. Judecarea apelului _____	281
9.2. Soluțiile la judecata în apel _____	282
9.2.1. Respingerea apelului _____	282
9.2.2. Admiterea apelului _____	283
9.3. Chestiuni complementare _____	283
§10. Hotărârea instanței de apel și comunicarea acesteia _____	284
§11. Limitele rejudecării _____	285
CAPITOLUL AL VI-LEA. CONTESTAȚIA _____	287
§1. Noțiune _____	287
§2. Hotărâri care pot fi atacate cu contestație _____	287
§3. Titulari și termen de introducere _____	288
§4. Depunerea contestației _____	291
§5. Efectele contestației _____	291
§6. Soluționarea contestației _____	293
CAPITOLUL AL VII-LEA. CĂILE EXTRAORDINARE DE ATAC _____	294
§1. Contestația în anulare _____	294
1.1. Noțiune și trăsături _____	294

1.2. Cazuri _____	295
1.2.1. Judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți sau, deși legal citată, aceasta a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate [art. 426 lit. a) C. proc. pen.] _____	296
1.2.2. Inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal [art. 426 lit. b) C. proc. pen.] _____	297
1.2.3. Hotărârea din apel a fost pronunțată de alt complet decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului [art. 426 lit. c) C. proc. pen.] _____	298
1.2.4. Instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate [art. 426 lit. d) C. proc. pen.] _____	299
1.2.5. Judecata în apel a avut loc fără participarea procurorului sau a inculpatului, când aceasta era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. e) C. proc. pen.] _____	299
1.2.6. Judecata în apel a avut loc în lipsa avocatului, când asistența juridică a inculpatului era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. f) C. proc. pen.] _____	300
1.2.7. Ședința de judecată în apel nu a fost publică, în afară de cazurile când legea prevede altfel [art. 426 lit. g) C. proc. pen.] _____	301
1.2.8. Instanța de apel nu a procedat la audierea inculpatului prezent, dacă audierea era legal posibilă [art. 426 lit. h) C. proc. pen.] _____	302
1.2.9. Împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă [art. 426 lit. i) C. proc. pen.] _____	303
1.3. Cererea de contestație în anulare _____	303
1.4. Instanța competentă _____	304
1.5. Suspendarea executării _____	304
1.6. Admiterea în principiu _____	305
1.7. Procedura de judecare _____	305

§2. Revizuirea	306
2.1. Noțiuni și trăsături	306
2.2. Hotărâri supuse revizuirii	307
2.3. Cazurile de revizuire	308
2.3.1. S-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la soluționarea cauzei și care dovedesc netemeinicia hotărârii pronunțate în cauză [art. 453 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.]	309
2.3.2. Hotărârea a cărei revizuire se cere s-a întemeiat pe declarația unui martor, opinia unui expert sau pe situațiile înveredate de un interpret, care a săvârșit infracțiunea de mărturie mincinoasă în cauza a cărei revizuire se cere, influențând astfel soluția pronunțată [art. 453 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.]	309
2.3.3. Un înscris care a servit ca temei al hotărârii a cărei revizuire se cere a fost declarat fals în cursul judecății sau după pronunțarea hotărârii, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. c) C. proc. pen.]	310
2.3.4. Un membru al completului de judecată, procurorul ori persoana care a efectuat acte de urmărire penală a comis o infracțiune în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. d) C. proc. pen.]	310
2.3.5. Două sau mai multe hotărâri judecătorești definitive nu se pot concilia [art. 453 alin. (1) lit. e) C. proc. pen.]	311
2.3.6. Hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate ridicate în acea cauză, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate [art. 453 alin. (1) lit. f) C. proc. pen.]	311

2.4. Persoanele care pot cere revizuirea _____	312
2.5. Cererea de revizuire _____	313
2.6. Instanța competentă _____	314
2.7. Admiterea în principiu _____	315
2.8. Rejudecarea cauzei după admiterea în principiu _____	318
2.8.1. Procedura de rejudecare _____	318
2.8.2. Soluțiile după rejudecare _____	319
CAPITOLUL AL VIII-LEA. PROCEDURI SPECIALE _____	320
§1. Precizări introductive _____	320
§2. Acordul de recunoaștere a vinovăției _____	321
2.1. Obiect. Delimitare față de procedura recunoașterii învinuirii _____	321
2.2. Condițiile încheierii _____	322
2.3. Formă și conținut _____	324
2.4. Sesizarea instanței _____	325
2.5. Procedura în fața instanței _____	326
2.6. Soluțiile instanței _____	326
2.7. Soluționarea acțiunii civile _____	327
2.8. Cuprinsul sentinței _____	327
2.9. Calea de atac _____	328
§3. Procedura în cauzele cu infractori minori _____	329
3.1. Considerații prealabile _____	329
3.2. Urmărirea penală în cauzele cu infractori minori _____	330
3.2.1. Persoanele chemate la organul de urmărire penală _____	330
3.2.2. Informarea suspectului sau inculpatului minor _____	332
3.3. Referatul de evaluare a minorului _____	333
3.4. Judecata în cauzele cu infractori minori _____	334
3.4.1. Compunerea instanței și condiții privind aplicarea procedurii speciale _____	334
3.4.2. Persoanele chemate la judecată _____	334
3.4.3. Desfășurarea judecății _____	335
3.4.4. Inculpații minori cu majori _____	336
3.5. Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate și prelungirea sau înlocuirea acestora _____	337

3.6. Punerea în executare a internării într-un centru educativ și schimbările privind această măsură _____	338
3.7. Punerea în executare a internării într-un centru de detenție și schimbările privind această măsură _____	339
3.8. Schimbarea regimului de executare _____	340
3.9. Amânarea sau întreruperea executării măsurilor privative de libertate _____	340
§4. Procedura reabilitării _____	340
4.1. Noțiune _____	340
4.2. Reabilitarea de drept _____	341
4.3. Reabilitarea judecătorească _____	342
4.3.1. Condiții și termene _____	342
4.3.2. Instanța competentă _____	343
4.3.3. Cererea de reabilitare _____	343
4.3.4. Procedura de judecată. Calea de atac _____	344
4.3.5. Anularea reabilitării. Mențiuni despre reabilitare _____	346

CAPITOLUL AL IX-LEA. EXECUTAREA HOTĂRÂRIILOR

PENALE _____ 347

§1. Noțiune. Autoritatea de lucru judecat a hotărârii penale definitive _____	347
§2. Rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești penale _____	348
§3. Instanța de executare și judecătorul delegat cu executarea _____	349
§4. Procedura la instanța de executare _____	350
§5. Contestația la executare _____	352
5.1. Noțiune _____	352
5.2. Procedură _____	353

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ _____ 355